

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry

Allianssi-talo
Asemapäällikönkatu 1
00520 Helsinki
puh. 020755 2686
fax. 020755 2692
tyopajayhdistys@tpy.fi

Lausunto 1.10.2009

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Etsivän nuorisotyön jatkotoimenpiteet ja rahoitus

Valtion budjettiin opetusministeriön hallinnonalan nuorisotyön osuuteen vuodelle 2010 esitetään varattavaksi määrärahaa etsivään työparitoimintaan 4,6 miljoonaa euroa, sekä nuorten työpajatoiminnan laajentamiseen 1,4 miljoonaa euroa. Työpajatoiminnan tuen perusteluissa mainitaan hallitusohjelman mukainen tavoite saada työpajatoiminta maan kattavaksi.

Etsivä työparitoiminta

Etsivä työparitoiminta on ollut tehokas nuorille kohdennettu palvelumuoto ja yhteistyö työpajojen kanssa on toiminut hyvin. Suuri osa etsivän työn 56 työparista toimii työpajaympäristössä. Vuonna 2009 on löydetty lähes 2000 nuorta, joista jatkopoluille ja muihin palveluihin on siirtynyt 1400 nuorta. Työpajat ovat tarjonneet monille nuorille hyvän polun alkuvaiheen, jolloin on myös päästy ennaltaehkäisemään koulutuksesta ja työmarkkinoilta syrjäytymistä.

Etsivän työparitoiminnan kautta löytyneistä nuorista osa on erityisten tukitoimenpiteiden tarpeessa. Työpajoissa kehitetty starttivalmennus on yksi etsivän työparitoiminnan ja työpajojen yhteistyön konkreettinen palvelumalli. Työpajayhdistys pitää hyvänä sitä, että etsivä työparitoiminta on nostettu monialaista viranomaisyhteistyötä pohtineen työryhmän mietinnössä yhdeksi keskeiseksi uudeksi toimintamuodoksi ja että sitä esitetään myös vakinaistettavaksi nuorisolain muutosesityksen yhteydessä.

Etsivän työparitoiminnan kehittäminen välttämätöntä

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen mielestä etsivä työparitoiminta on erittäin tärkeä ja tämän hetkisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa välttämätön palvelumuoto, joka myös mahdollistaa aidolla tavalla moniammatillisen yhteistyön ja jatkopolkujen rakentamisen. Etsivän työparitoiminnan ensimmäisen toimintavuoden tulosten valossa on nähtävissä, että nuoret tarvitsevat sellaisia palveluja, joissa toiminta ja tukipalvelut yhdistyvät. Opetusministeriön etsivän työparitoiminnan vuoden 2009 toimintaa koskevassa tiedotteessa mainitaan, että vain 3,5 % nuorista kieltäytyi kokonaan yhteistyöstä. Tämä kertoo myös siitä, että nuoret arvostavat ja haluavat heille suunnattuja palveluja.

Tavoitetuista nuorista 73 % ohjattiin muihin palveluihin ja toimenpiteisiin. Alueellisia eroja toiminnassa on nähtävissä. Raportin mukaan Lapissa 87 % nuorista sijoittui toimenpiteisiin. Luku heijastelee oletettavasti myös Lapin alueen vahvan työpajaverkon ja viranomaisten välisen yhteistyön toimivuutta. Myös Itä-Suomessa etsivä työparitoiminta on saavuttanut nuoret hyvin.

Työpajat etsivän työparitoiminnan kumppaneina

Työpajatoimintaan etsivän työparitoiminnan kautta sijoittui 18 % nuorista ja työvoimahallinnon palveluihin ohjattiin 26 %. Myös työhallinnon asiakkuuteen ohjatuista nuorista osa sijoittui työpajoihin. Koulutukseen ohjattiin 23 %, josta ryhmästä tytöt sijoittuivat poikia useammin koulutukseen ja pojat yleisesti työpajoille. Huomattavaa on, että opetusministeriön selvityksen perusteella pojat tarvitsivat tyttöjä useammin nk. korjaavia toimenpiteitä. Myös tyttöjen mielenterveysongelmien on nähty kasvavan, sillä 7 % toimenpiteistä oli tyttöjen osalta mielenterveyspalveluja.

Hankkeiden yhteistyöverkostoissa kaikkien työparien verkostoissa olivat edustettuina sosiaalitoimi ja työvoimahallinto. Nuorten työpajat, nuorisotoimi ja toisen asteen koulutuksen järjestäjät olivat edustettuina 95 % verkostoissa sekä peruskoulut ja oppilaiden huoltaja/huoltajat yli 80 % verkostoissa.

Työpajat koulutusjärjestelmän yhteistyökumppaneina

Peruskoulusta pudonneiden ja koulunsa keskeyttäneiden määrä on myös varsin suuri, sillä etsivän työparitoiminnan kautta tavoitetuista nuorista 16,5 % oli peruskoulussa tai olivat keskeyttäneet peruskoulun. Itä-Suomessa peruskouluissa olevien osuus tavoitetuista oli peräti 32 %. Lukumääräisesti suurin ryhmä tavoitetuista olivat ammatillisen perustutkinnon opiskelunsa keskeyttäneet, joiden osuus oli 26,4 %. Toiseksi suurin ryhmä ovat peruskoulunsa suorittaneet nuoret, jotka eivät ole jatkaneet opiskelua tai eivät ole saaneet opiskelupaikkaa. Tulokset osoittavat, että peruskoulun keskeyttäneet nuoret tavoitetaan hyvin, sillä heidän osuutensa oli suurin Etelä-Suomen läänissä, eli 37 % tavoitetuista nuorista.

Aiemmista selvityksistä tiedetään, että ammatillisen perustutkinnon keskeyttäneet muodostavat suurimman ryhmän työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevista nuorista. Etsivien työparien ensimmäisen vuoden aikana tavoitetuista nuorista peräti 36 % olivat joko ammatillista perustutkintoa suorittamassa olevia nuoria tai opiskelunsa jo keskeyttäneitä nuoria.

Etsivä työparitoiminta on hyvin budjetoitu, mutta työpajatoiminta uhattuna

Valtakunnallinen työpajayhdistyksen mielestä etsivä työparitoiminta on tärkeä ensimmäisen askeleen palvelu sellaisille nuorille, jotka ovat pitkään olleet pois koulutuksesta ja työelämästä. Etsivä työpari toiminta palvelee myös niitä nuoria, jotka tarvitsevat elämäntaloudellista tukea. Yhteistyössä työpajojen kanssa pystytään myös tällaiset nuoret parhaimmalla tavalla ohjaamaan eteenpäin.

Vuoden 2010 tavoitteena on tavoittaa etsivän työparitoiminnan avulla 5000 nuorta ja saattaa jatkotoimenpiteisiin 3500. Tavoitteen toteutuminen vaatii päätöksiä myös jatkopolkujen ja toimenpiteiden turvaamiseksi. Kuntien taloudelliset vaikeudet uhkaavat

työpajatoiminnan jatkuvuutta. Useista kunnista kantautuu jo tietoja, joiden mukaan työpajatoimintaa ollaan säästösyistä supistamassa, tai lakkauttamassa. Tällöin myös etsivän työparitoiminnan, työpajojen ja viranomaisten moniammatillisen yhteistyön hyvin alkaneet ja kehittyneet toimivat käytännöt ovat vaarassa. Ollakseen tehokasta, etsivä työparitoiminta tarvitsee tuekseen paikkoja, joihin löytyneitä nuoria voidaan sijoittaa. Ilman työpajoja ja niiden toiminnallista ympäristöä kaikkein heikoimmassa asemassa oleville nuorille ei ole mitään vaihtoehtoisia yhteisöjä ja sijoittumispaikkoja.

Työpajatoiminta

Vuonna 2008 Länsi-Suomen lääninhallituksen tekemässä työpajaselvityksessä laskettiin työpajojen asiakkaina Suomessa olleen lähes 15 000 eri-ikäistä valmentautujaa. EU maiden vertailussa Suomi on edelleenkin Euroopan heikoimpia maita niissä toimenpiteissä, joilla nuorisoyöttömyyttä pyritään ehkäisemään ja alentamaan. Talouslaman myötä nuorisoyöttömyys on jälleen lähtenyt nousuun ja tällä hetkellä nuoria työttömiä tilastoidaan Suomessa olevan liki 60 000.

Nuorten alle 29-vuotiaiden osuus valmentautujien määrästä työpajoissa on n. 8600 ja alle 25-vuotiaiden osuus kokonaismäärästä on n. 7300. Räjähdysmäisesti kasvaneen nuorisoyöttömyyden ja talouslaman vuoksi työpajoissa valmentautuvien määrän ennakoidaan kasvavan edelleenkin. Työpajojen resurssit ja mahdollisuudet ottaa vastaan kaikki palveluja tarvitsevat on rajallinen. Monissa kunnissa työpajat jo nyt viestivät siitä, että pajat ovat täynnä ja palveluihin alkaa olla jonoja.

Koulutuksen puute kuvaa työpajan asiakasta

Etsivän työparitoiminnan asiakasrakenteen mukaisesti myös työpajoissa pelkästään peruskoulun suorittaneiden nuorten määrä on yli 50 % ja 2. asteen ammatillisen koulutuksen hankkineiden määrä on yli 23% . Myös ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden määrä on ollut kasvussa. Maahanmuuttajanuorten määrä on myös ollut vahvasti kasvussa työpajoissa.

Työpajatoiminnan asiakkaiden profiloinnissa kaiken ikäisten valmentautujien suurin ongelma on ammatillisen koulutuksen puuttuminen tai opintojen keskeytyminen. Tämä estää työpajoissa valmentautuvien sijoittumista työelämään. Uusien koulutusmallien ja ammatillisen pätevöitymisen tukeminen työpajoissa yhteistyössä viranomaisten kanssa on koko työpajatoiminnan kehittämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Myös nuorten ohjausta koulutukseen, yrityksiin ja työmarkkinoille pitää tehostaa. Länsi-Suomen lääninhallituksen tekemässä pajaselvityksessä vuodelta 2008 näkyy myös oppilaitosten ja työpajojen kasvanut yhteistyö, eli lähes 90% työpajoista ilmoitti toimivansa yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten kanssa.

Valtakunnallinen työpajayhdistys onkin esittänyt mm. TEM : in asettamalle ”Nuoret miehet työelämään” työryhmälle, että Suomessa käynnistettäisiin monialaisena yhteistyönä vaihtoehtoisten oppimisympäristöjen ohjelman valmistelu, jossa toiminnallinen oppiminen ja työpajoissa tapahtuva oppiminen hyväksyttäisiin osaksi virallista koulutusjärjestelmää.

Työpajat pääosin kuntien toimintaa

Vuoden 2008 työpajatilastojen mukaan kyselyyn vastanneiden työpajojen määrä oli 180. Työpajojen kokonaismäärän arvellaan Suomessa olevan 220 työpajaa. Määrässä on tapahtunut laskua johtuen osin kuntaliitoksista sekä seutukunnallisten työpajahankkeiden määrän kasvusta. Kuntien omistamien työpajojen määrä on ollut myös laskussa, sillä

työpajatoiminnan ja sosiaalisen työllistämisen kentälle on perustettu uudenlaisia organisaatiomalleja, jotka pystyvät laajemmin hyödyntämään erilaisia rahoituslähteitä. Vuoden 2008 laskennassa kuntien omistamien työpajojen määrä oli suurin eli 162 vastanneesta pajasta kunnallisia oli 109.

Kuntien talouskriisien vuoksi monet kunnat taistelevat lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi. Länsi-Suomen lääninhallituksen tekemässä selvityksessä todetaan kriisikuntien määrän olevan kasvussa ja myös monien maakuntien alueilla on työpajatoiminnasta ja sosiaalisen työllistämisen palveluista todellinen vaje. Tavoite työpajatoiminnan laajentamisesta koskemaan koko maata tulee näin ollen erittäin haasteelliseksi.

Työpajojen rahoitus ei ole kasvamassa

Opetusministeriön hallinnonalan vuoden 2010 talousarviossa nuorisotyöhön suunnatun rahan määrä kasvaa merkittävästi, mutta suurta muutosta työpajatoiminnan valtionrahoitukseen ei ole tulossa. Veikkausvoittovaroista tapahtuvan työpajojen rahallisen tuen määrä tippuu n. 200 000 € vuoden 2009 määrästä. Budjettivaroista maksettavaan työpajatoimintaan on tulossa 500 000 €:n korotus, mutta jos tavoitteena on työpajatoiminnan laajentaminen koko maata kattavaksi, ovat esitetyt rahamäärät riittämättömiä.

Työpajatoiminta on edelleenkin pääosin kuntien ylläpitämää ja tästä näkökulmasta katsottuna työpajatoiminnan laajentuminen on kiinni siitä, miten kunnat painottavat omissa budjeteissaan työllistämistä ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä. Työpajojen valmennushenkilöstön työsuhteista on edelleenkin määräaikaista n. 25 % ja monissa kunnissa työpajatoiminnan vakinaistaminen on jäänyt tekemättä.

Työpajatoiminta on edelleenkin valtion avustusten, kuntarahoituksen ja erilaisten kehittämissuhteiden varassa, eivätkä kaikki kunnat ole halunneet toimintaa vakinaistaa. Työpajatoiminnan vahvistaminen ja laajentaminen pitäisi voimallisemmin näkyä myös valtion budjetissa.

Työpajatoiminta ja lakisääteistäminen

Länsi-Suomen lääninhallituksen tekemässä selvityksessä 52,15 % kyselyyn osallistuneista työpajoista kannatti sitä, että työpajatoiminnasta säädetään esim. Tanskan mallin mukaan myös Suomessa lailla. Toiminnan vakinaistamispäätöstä odotteli edelleenkin 37,42 % kyselyyn vastanneista työpajoista. Työpajatoiminta mainitaan voimassa olevan nuorisolain 7§, jossa määritellään, että kunnat voivat tarvittaessa järjestää työpajatoimintaa. Monialaista viranomaisyhteistyötä pohtinut työryhmä esittää muutosta nuorisolakiin, jonka mukaan ilmaisu ”tarvittaessa” poistuu ja työpajatoiminnalle tulisi vahvempi ilmaisu myös lainsäädännössä. Tätä voidaan pitää hyvänä alkuna sille, että työpajatoiminta ja sosiaalinen työllistäminen nostetaan sille kuuluvalla paikalla monialaisen viranomaisyhteistyön perusyksikköinä ja toiminnan lakisääteistä asemaa vahvistetaan entisestään.

Työpajatoiminta edullista ja tehokasta yhteiskunnan kannalta

Valtiontalouden tarkastusviraston raportissa vuodelta 2007 nostetaan työpajatoiminta yhdeksi keskeisimmäksi keinoksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Yhteiskunnan näkökulmasta työpajatoiminta ei ole kallista, sillä oikea-aikainen toimenpide säästää yhteiskuntaa paljon kalliimmilta kustannuksilta. Työpajojen taloudelliset hyödyt yhteiskunnalle on osoitettu mm. työpajakentällä kehitetyssä SYTA mallissa (www.syta.fi).

Opetusministeriön budjettiesityksessä mainitaan työpajatoiminnan yhdeksi tavoitteeksi, että 70 % työpajanuorista sijoittuu koulutukseen, työhön tai muuhun ohjattuun toimintaan pajajakson jälkeen.

Toteutuakseen tämä tavoite edellyttää kunnilta tekoja työpajahenkilöstön vakinaistamiseksi ja myös valtion ja kuntien yhteistä panostusta työpajatoiminnan taloudellisten toimintaedellytysten vakiinnuttamiseksi ja turvaamiseksi. Etsivän työparitoiminnan ja työpajojen hyvin alkanut yhteistyö sekä monialaisen yhteistyön toimivat käytännöt vaarantuvat, jos työpajatoimintaa supistetaan kuntien talousvaikeuksien takia.

Helsingissä 1.10.2009

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry TPY

Markku Hassinen
toiminnanjohtaja